

1

De taxichauffeur zette me af bij een handel in tweedehands auto's, niet ver van Vancouver International Airport. De wagens stonden in het gelid als hoeren in een goedkoop bordeel, hun prijs op de voorruit. Mijn moeder noemde een auto altijd 'wagen' en markeerde daarmee haar nederige afkomst. 'Hij heeft een mooie wagen onder zijn kont,' was haar hoogste lof. Dan had een man wat bereikt. Mijn 'wagen' was voor haar nooit mooi genoeg.

De zon vonkte van de chromen bumpers. Ik stond met een koffer en een reistas op de immense parkeerplaats, moe van de lange vlucht, en knipperde met mijn ogen. Mijn lichaam was er, maar mijn geest haperde nog. Het felle, heldere licht verried de nabijheid van de zee. Het middaguur maakte korte schaduwen. Onder de weidse koepel van de Canadese lucht was ik nietig. Ik kreeg ruimte. Nederland is overal benauwend, een land van centimeters, zelfs als de lucht strakblauw boven het IJsselmeer spant, of als je vanaf de Moerdijkbrug het Hollands Diep breeduit over de aarde ziet liggen. Nederland zat me te krap.

De taxi was weggereden en ik stond daar en was vergeten wat ik kwam doen. Ik wist zelfs mijn naam niet meer. Wie was deze man? Ik was van gemiddelde lengte, gemiddeld gewicht, middelbare leeftijd, goed en sportief gekleed, ik was een man om mee voor de dag te komen, een man als een favoriete zoon, een

man als een eeuwige verloofde, een man als een beste vriend, een man als een oplichter. Niemand. Iedereen. Alleman. Ik keek naar de zonwerende ramen van een kantoor. Er kwam iemand naar buiten. Hij liep op me toe. Hij droeg een poloshirt met het logo van de dealer. Toen de man vroeg hoe hij me kon helpen, wist ik het weer: mijn naam was Robert. Robert Andersen. Ik was rechtstreeks van het vliegveld gekomen om de auto te kopen die ik op het internet had gezien en die precies aan mijn eisen leek te voldoen.

‘Daar kun je nog jaren plezier van hebben,’ zei de verkoper na de proefrit. Hij sloeg de vijf jaar oude Dodge Dakota 4 x 4 auto-maat liefderijk op de zilvergrijze flank. ‘Ze is een werkpaard en de hele familie kan erin. Zelfs je schoonmoeder.’ Hij zei het niet voor het eerst. Zijn mobiele telefoon ging over met de rit van de Walkuren. De man verwijderde zich drie passen en keerde me de rug toe. Waarschijnlijk vond hij dat beleefd. Het poloshirt liet ook op de rug geen misverstand bestaan over de naam van het bedrijf.

Ik keek mijn aanstaande eigendom aan. De pick-up stond er geduldig bij, dromerig als een ezel. Hij viel niet tegen in levensden lijve. De cabine was ruim. Er hing een geur in van snoep. Dat was de spray waarmee de occasions jong en verleidelijk werden gemaakt.

‘Zo, jongen,’ zei ik. ‘Nu nog de prijs. Ik heb niet meer dan twaalfduizend Canadian dollar voor je over. Bij de huidige koers van de euro is dat een koopje maar dat hoeft onze Canadese vriend niet te weten.’

Ik nam wat afstand en begon zuinig te kijken.

‘En?’ vroeg de verkoper terwijl hij zijn mobiel dichtklapte en in zijn broekzak stopte.

‘Tja,’ zei ik, en somde de nadelen op: weinig profiel op de banden, veel kilometers op de teller, verdacht brullend geluid bij de

uitlaat. De man was slim genoeg om me niet meteen tegen te spreken. Of hij had vandaag geen zin. Graag of niet. Ik deed een belachelijk laag openingsbod, waarop hij alleen maar de schouders ophaalde.

‘Probeer het nog maar eens,’ zei hij.

Het kopen van een auto was een van de eerste en meest noodzakelijke dingen die ik me had voorgenomen te doen in Canada. Zonder eigen vervoer zou ik niet ver komen, en mijn bestemming had ik nog niet bereikt. Uiteindelijk liet ik me voor dertien duizend dollar in het pak naaien. Een uur later was de Dakota van mij.

2

Het Best Western Hotel in Vancouver was een smakeloos brok beton aan de zuidkant van het centrum. Trendy eetgelegenheden naast dubieuze kroegjes en afgebladderde winkels gaven de indruk dat de buurt opveerde uit een diep dal. Ik parkeerde mijn Dodge in de hotelgarage. Mijn houding en loop waren nog te Europees en stedelijk. Die moest ik nodig aanpassen aan het ruige landelijke dat Dodge-mannen uitwasemden: een tikje wijdbeens het portier als een staldeur dichtzwaaien. Ik ging naar mijn kamer op de tiende verdieping, zette de televisie aan, nam een biertje uit de minibar en ging op bed liggen. Plaatselijke tijd: 15.00 uur. Thuis: middernacht. Bedtijd. De Venezolaanse onderhuurder aan wie het huisvestingsbureau voor expats mijn appartement had gegund, zou nu het dekbed openslaan, de leeslamp aanknippen, een gebedje doen, en met zijn adem en warmte het bed doordrenken. Of hijgend gaan copuleren met

een goedkope Russische bardame. Hoewel het geld dat de Venezolaan voor het gebruik van mijn woning neertelde het me mogelijk maakte hier in Canada te zijn, moest ik daar toch even niet aan denken. Ik probeerde me te concentreren op de televisieprogramma's waar ik langszapte, een parade van schreeuwerige barbiepoppen. Ik zette het geluid uit en keek de gezichten aan in de hoop een sympathieke oogopslag te vinden, de contouren van een vriend. Het was zaak zo spoedig mogelijk rituelen en gewoonten te scheppen. Vaste programma's te kiezen als ankers in deze samenleving. Ik viel in slaap. Duizelingwekkend gevoel van leegte bij het ontwaken enkele uren later.

In de eetzaal van het hotel, waar om halfelf 's avonds alleen een gezelschap Chinese afgevaardigden op een congres over buizenafsluiters zich zwijgend zat te voeden, nam ik de laatste maaltijd die de ober bereid was uit te serveren. Het was veel, lauw en vet. Ik had me voorgenomen me niet uit mijn evenwicht te laten brengen. Niet te drinken, althans niet te veel. De spiraal naar beneden kende ik maar al te goed.

Naarmate de nacht vorderde werd ik steeds wakkerder. Ik hield me slapend, bootste de ademhaling na van diepe rust, deed ontspanningsoefeningen en wist uiteindelijk van vijf tot zes uur 's ochtends een lichte sluimer te bewerkstelligen, waarin ik mezelf in mijn Dodge Dakota noordwaarts zag rijden. Lucky Luke. Lucky, lucky Luke. Klippetieklop, klippetieklop.

3

'Mijn collega heeft dit huis eigenlijk onder zijn hoede, maar hij is op vakantie. Ikzelf ken het niet. Ik kan u er dus niets over ver-

tellen. Hier is de sleutel.' Op ademloze snelheid spuwde ze de woordjes uit. Een vale huid, donkerblond, strak bijeengebonden steil haar, kleine kraalogen terzijde van de neuswortel, en een lichte overbeet. De assistente op het makelaarskantoor was een nijver knaagdier.

'Maar u kunt wel zeggen hoe ik er kom?'

'Ja, hier is de routebeschrijving.' Ze schoof een plattegrondje over tafel en boog met haar beweging mee. In de diepe v-hals van haar truitje werd een riante borstpartij zichtbaar. Ze bloosde zedig maar zelfbewust onder mijn blik.

'Wat moet ik weten over het huis dat ik niet al weet?'

'Ik weet niet wat u al weet, dus ik weet niet wat u moet weten. In het pakketje dat mijn collega heeft gemaakt zitten allerlei gegevens over de apparatuur, de elektriciteit, de telefoon, de waterleiding, enfin, dat soort dingen. Mijn collega is er ook maar één keer geweest, met de neef van de eigenaar. Het is geloof ik een nogal ingewikkeld verhaal, het fijne weet ik er niet van. Mocht u met vragen zitten, dan kunnen wij altijd bemiddelen tussen u en die neef.'

Ik had ook het huis op het internet gevonden, vanuit Nederland de afspraken gemaakt en een paar maanden huur vooruitbetaald. Het lag aan de oever van een meer, zo'n honderd kilometer ten noorden van Vancouver, in een rustige streek aan de kust. Het scheen in de nabijheid van een dorp te zijn, maar nabijheid is een rekbaar begrip in een immens land als Canada. Op de site stond een foto van het uitzicht – groenig water en besneeuwde dennen – en van de buitenkant van het houten huis, een huis zoals kinderen tekenen, met een puntdak en een schoorsteen. Op het dak en de houten veranda lag een dik sneeuwkussen. Een knus kerstplaatje. Ik was ervoor gevallen omdat in de beschrijving elke poging tot lyriek ontbrak. Het kwam simpelweg neer op het volgende: huis in de natuur te huur. En dat was precies wat ik zocht.

Onderweg naar Horseshoe Bay, waar de veerboot vertrok die ik moest nemen, vroeg ik me af of ik wel ver genoeg weg was. Dit leek zo nabij, zo gewoon: de snelweg, de auto's, de huizen, ook het licht was vertrouwd. Gelijke noorderbreedte. De beboste bergen waren wel on-Nederlands, evenals de baai en de wolkenkrabbers van Vancouver, maar het plaatje en het klimaat misten het exotische van de tropen waardoor je het gevoel van afstand kunt krijgen. Ik was ruim negen uur vliegen van huis, maar het leek nog zo op thuis dat ik vreesde de verkeerde keuze te hebben gemaakt.

'Als jij niet was geboren, jongen, dan waren je vader en ik naar Canada geëmigreerd.' Dat had mijn moeder me vaak genoeg op licht verwijtende toon verteld, alsof ik haar van een avontuurlijke toekomst had weerhouden. Voor mij had ze zich Canada ontzegd. Maar emigreren betekende de handen uit de mouwen steken, improviseren, flexibel zijn, en dat kon niet met een baby. Zij niet. Er gingen gezinnen met achttien kinderen naar de vruchtbare vlakten in het Midden-Westen, maar voor mijn moeder was één kind op komst al een excuus om thuis te blijven. Canada had gestaan voor alle niet ingeloste beloften van het leven en dat waren er nogal wat.

Daarom koos ik Canada. Met mijn moeder had ik een hechte, zij het wat troebele band, die er in haar laatste jaren niet beter op was geworden. Haar dementie bracht het slechtste in haar boven. Het leek of ze, eindelijk bevrijd, haar ware ik toonde. Ze schold, roddelde, ruziede, keef, was laatdunkend en sarcastisch tegen alles en iedereen. De zuster van de thuiszorg bleef haar met engelengeduld steunkousen aantrekken onder een stortvloed van vuilbekkerij. Haar cynisme was in haar beste dagen vrij geestig geweest. Ze kon mensen en situaties genadeloos typeren. Toen mijn vader was overleden, zei ze met droge ogen: 'Het was een aardige man. Jammer dat het alles is wat ik over

hem kan zeggen.' Medelijden met haar om de streken die het leven haar had geleverd en om de laatste rotstreek van alzheimer was vermengd met ergernis en woede. Enfin, misschien kon Canada ook dat uitwissen.

Het was niet weinig wat ik van het land vroeg. Asiel. Herstel. Vergetelheid. Heel even voelde ik hoe dun mijn pantser was en hoe dicht onder de oppervlakte een storm woedde. Ik floot mee met de autoradio: The Dixie Chicks, 'The long way around'. Ik zette de muziek hard. Raampje open. De stalen stemmetjes van de drie zangeressen en hun jankende countryakkoorden golfden over het asfalt, kaatsten tegen de bergen, verspreidden zich over de zee tot aan de vage contouren in de verte van Vancouver Island. Canada. Canada.

4

Het besluit weg te gaan ontstond in mijn voeten. Ze liepen, ze wandelden, ze bewogen onophoudelijk. Als ik rustig zat, dan nog gingen ze op en neer, of heen en weer. Zelfs in bed kon ik ze niet stilhouden. Het was gaandeweg erger geworden. Ik putte me uit, moest gehoorzamen aan de drang tot bewegen. Lopen hield het denken op afstand. Was ik onderweg, dan dacht ik niet, dan was mijn hoofd de binnenplaats van een gevangenis en liep ik rondjes langs de muren, stappen tellend. Ik zocht de cadans, de monotonie, de trance van de getallen, honderdeen, twee, drie, vier, duizend, tienduizend, tot ik me verloor en verstrikte in de cijfers en zweefde, zweefde. Ik nam uren vrij om langs het strand te gaan lopen, ik doorkruiste de stad te voet. Ik duwde de lucht voor me uit. Ik kromde mijn schouders onder de inspan-

ning die het me kostte. Ook als ik wind mee had liep ik ertegenin. Ik liep blaren op mijn voeten, het bloed stond in mijn sokken, en ik hield niet op.

Toen ik thuiskwam van een lange wandeling door de grijze, koude Kennemerduinen, lag er een brief op de mat. 'Johnny H., veroordeeld tot twaalf jaar met aftrek van voorarrest wegens doodslag op uw vrouw, Suzanne Mooy, zal binnenkort uit de gevangenis worden ontslagen. Hij heeft twee derde van zijn straf uitgezeten. Mocht u hierover nader geïnformeerd willen worden door de rechtbank of contact willen leggen met slachtofferhulp, dan verwijst ik u naar de volgende telefoonnummers...'

Mijn voeten voelden aan of ze de pelgrimage naar Rome hadden volbracht in één lange mars. Ze hadden enorme afmetingen. Ik wilde naar een stoel lopen, de bank, mijn bed, maar ze weigerden dienst. Ik zakte door mijn knieën en kroop naar mijn slaapkamer, waar een foto van Suzanne stond. Haar gezicht stond in mijn ziel gekerfd als de initialen van geliefden in een oude boom, maar het zien van haar foto hield de woede smeulend. Het bericht van Johnny's ontslag uit de gevangenis gaf het vuur zuurstof. De heftigheid van mijn gevoelens overweldigde me. Ik had daar geen rekening meer mee gehouden. Mijn lichaam wilde Johnny opwachten, mijn handen wilden Johnny bij de keel grijpen, mijn stem wilde Johnny toeschreeuwen dat er geen einde kwam aan zijn straf, dat ik hem zou blijven volgen, en dat hij niet zou weten wanneer het mes hem zou treffen, maar dát het hem zou treffen stond vast, en Johnny zou bang zijn voor de rest van zijn miserabele leven, Johnny's angst zou een eindeloze vermenigvuldiging zijn van de angstige minuten die Suzanne nog had geleefd.

Ik dacht dat ik braaf zo'n beetje alle stadia van het rouwproces had doorlopen die de psychologen van het verlies voorschreven.

In één ding hadden ze het mis: het verdriet sleet niet. Het was als achttien kilo overgewicht dat je opeens op je rug gesmeten krijgt. Je went eraan, maar het is er en je raakt het niet meer kwijt.

Ik lag op mijn knieën voor het bed, de brief in mijn handen, en keek naar het vrolijke portret van Suzanne Mooy, echtgenote van Robert Andersen, moeder van Jennifer en Bas. Ik herinnerde me het moment van de foto. Frankrijk. Laatste vakantie. Ruzie om geld, zoals altijd. Ik zuinig, zij gul; zij mij Hollandse benepenheid verwijten ('net je moeder'), ik haar van onverantwoordelijke, kinderachtige spilzucht beschuldigen ('net je vader'). Daarna koppige, geladen stilte. Ik pakte opeens mijn camera en zei: 'Lach eens tegen duimpje.' Ze schoot in de lach. Zo ging het meestal als we ruzie hadden. Ruzie was snel voorbij. En nu ik naar haar keek, zij acht jaar achtergebleven in de tijd, ik tegen mijn zin verder gegaan, zag ik niet de resten van de boosheid in haar ogen talmen, maar de wetenschap dat ons samen zijn niet lang meer zou duren. Met de brief over Johnny H. in mijn handen, zag ik dat ze het had geweten, maar dat er geen woorden zijn voor sommige vormen van kennis.

Nu begreep ik wat mijn voeten me hadden verteld. Ik zou Johnny niet opwachten, niet volgen, niet doden, maar de gedachte dat ik Johnny zou tegenkomen in de tram, de bioscoop, op een terrasje, bij een voetbalwedstrijd, was onverdraaglijk. Ons humane rechtssysteem gunt de dader een tweede kans. De rekening wordt vereffend. Streep erdoor. Zand erover. De dader keert terug in de maatschappij. Het systeem bevoordeelt hem en dwingt het slachtoffer dat te aanvaarden. Dat wist ik met mijn hoofd. Dat onderschreef ik met mijn hoofd. We mogen ons niet zelf schuldig maken aan de misdaad die we veroordelen, al had ik voor Johnny H. graag een uitzondering gemaakt. Maar het was zoals het was. De wraak was me uit handen genomen. Hoe dan ook: ik kon niet in één land zijn met Johnny H.,

ook al had hij in de gevangenis honderdmaal de Heer gezien en had hij spijt van zijn daad. Ik moest weg.

5

De veerboot gleed als een gigantische zwaan over het kalme, wijde water dat diep donkerblauw was en glad en voegzaam. Water als olie. Er stond weinig wind in deze beschutte hoek. Panoramische ruiten boden honderdtachtig graden uitzicht op eilanden, bergen, en zeearmen. De Dodge Dakota stond op het autodek. Ik zat boven en had eindelijk de sensatie een grens te overschrijden. Tijdens de lange vlucht over IJsland, Groenland, de kale Northern Territories en de hoge Rocky Mountains was dat niet gelukt, maar door dit trage, statige varen lukte het wel. Ik maakte me los. Ik was vertrokken maar nog niet aangekomen. Ik voelde me gewichtloos.

‘Ik begrijp het wel, pap,’ zei Jennifer een tikje ongeduldig, hoewel ik haar alleen maar had verteld dat ik een poosje weg wilde.

‘Jij bent nu toch zelfstandig, je hebt me niet meer nodig,’ viste ik.

‘Ja,’ zei ze. Meer zei ze niet. Meer vroeg ze niet.

‘En je broer zwerft over de wereld. Voor hem maakt het helemaal niet uit waar ik zit.’

‘Nee,’ zei Jennifer.

Mijn zus, mijn zwager en mijn vrienden vonden dat ik ‘groot gelijk’ had. Verandering van decor. Nieuwe start. Avontuur. Wat hield me tegen? Ze waren zelfs een beetje jaloers en gaven niet de indruk me te zullen missen. Mijn opdrachtgevers accepteerden

zonder protest mijn voorstel voor samenwerking op afstand. Voor een van hen zou ik een maandelijks column leveren over mijn tijdelijke migratie en de mensen die ik ontmoette. De anderen beloofden hun redactieopdrachten via de mail te sturen. Hoe ver was Canada helemaal? Het stelde me teleur dat ze me zo makkelijk lieten gaan, maar ik besepte dat ik zelf schuldig was aan hun reactie. Ik was veranderd. Intimiteit was verraad geworden.

Mijn zoon, die perziken plukte in Australië, had een iets persoonlijker commentaar, zij het in de vorm van een cliché: ‘Waar je ook heen gaat, pap, je kunt niet echt ontsnappen.’

‘Dat weet ik, Bas,’ zei ik, ‘ik hoef ook niet te ontsnappen aan het verleden, ik moet ontsnappen aan de toekomst.’

‘Waarom denk je dat ik *down under* zit?’

Ik had gedacht dat mijn zoon aan onze botsingen een eind had willen maken door na zijn eindexamen weg te gaan. Met een schok begreep ik dat hij voor zijn vlucht misschien wel dezelfde reden had als ik voor de mijne.

De kinderen. Acht jaar hulpeloosheid. Ik had mijn best gedaan, was voor de oppervlakkige waarnemer een goede vader geweest. Maar het was niet gelukt. We konden elkaar niet troosten. Ik kon niet praten over mijn schuldgevoelens en mijn woe-de. Mijn wanhoop. Ze waren nog zo jong toen het gebeurde. En later kwam het er niet meer van. Hoe begin je zo’n gesprek? Als er al een aanleiding was, vielen we stil uit angst voor de omvang van het verdriet en de pijn die het praten zou doen. God, wat was ik bang. De ruzies met Bas gingen altijd over andere dingen. Jennifer’s verantwoordelijkheidsgevoel had haar puberteit getekend. Anders dan haar broer had zij conflicten vermeden. Haar rol was die van middelaar. We zaten alle drie gevangen. Ik heb het allemaal gezien, maar ik heb mijn kinderen niet kunnen bevrijden. De afstand groeide. En nu waren ze los van me. Ze hoorden me niet meer.